49 PŘÍBĚH PAMĚTNÍ DESKA PADLÝM PŘÍSLUŠNÍKŮM ŠKOLY

Každý, kdo projde schodištěm hlavní budovy Mendelovy univerzity v Brně mezi 1. a 2. poschodím, nemůže přehlédnout pamětní desku s plastikou dívky a nápadně vyzdobená okenní skla. Jejich příběh je následující. Ihned po ukončen druhé světové války tehdejší rektor prof. Rudolf Haša uvažoval o pořízení pamětní desky padlým příslušníkům Vysoké školy zemědělské v Brně. Navrhoval vybudovat památník před budovami školy. zahynulým lesníkům však mínil postavit na školním lesním statku další samostatný památník. V roce 1946 ministerstvo školství a osvěty souhasilo s opatřením a zasazením pamětní desky i s vybudováním alegorických památníků. Jednání o památníku v Brně zůstala stát na mrtvém bodě. Agilní lesničtí profesoři jednali separátně a nechali zbudovat památník 97 československým lesníkům padlým, popraveným a umučeným za německé okupace v letech 1939-1945. Slavnostně jej v říjnu 1946 odhalili v polesí Babice na školním lesním statku. Jednání o pamětní desce v Brně se dostala na pořad jednání profesorského sboru VŠZ až v listopadu 1947. Stavební práce probíhající od osvobození v hlavní budově, poničené za bojů v závěru války, byly již v zásadě ukončeny a doba již přála realizaci odložených záměrů. Profesorský sbor jmenoval komisi v čele se svolavatelem Ing. Milošem Lamlem, honorovaným docentem zemědělských staveb pozemních a encyklopedie technické mechaniky. Členy komise byli zvoleni rektor prof. Josef Prokš a profesoři Josef Pelíšek a Alois Tichý. Svolavatel navrhl, že pamětní deska bude mít rozměry 140 cm šířky a 100 cm výšky, bude zhotovena z leštěné švédské žuly a bude umístěna v hlavní budově na úrovni odpočivadla mezi 1 a . 2. poschodím. Na desce by byl umístěn v bronzu provedený vhodný alegogrický plasticky motiv se jmény umučených. Tento námět nevylučoval, že by si sochaři, kteří budou vyzváni k podání návrhů, mohli kompozici navrhnout podle svého pojetí. Návrhy byly akceptovány, avšak rektor Josef Prokš prosadil jiný materiál desky, žulu nahradil travertinem. K podání návrhů byli vyzváni profesor Školy uměleckých řemesel v Brně (ŠUŘ) akad. sochař Josef Lichtág, akademický sochař a malíř František Hořava a akademický sochař Emil Hlavica. Dále Ing. Laml vystoupil s požadavkem na úpravu schodišťových oken. „Nynější jednoduchá, do železa velmi nevkusně zasklená okna“ doporučil opatřit vnitřními křídly a katedrálním zasklením. Komise s návrhem souhlasila a rozhodla, že svolavatel projedná záležitost s umělci, opatří si příslušné náčrty a nabídky na provedení uměleckých návrhů, na sklenářské práce a na sklo. V dubnu 1948 se sešla druhá schůze komise. Projednala nabídky a vybrala návrh pamětní desky akad. sochaře Josefa Lichtága, vedoucího ateliéru drobné plastiky a keramiky ŠUŘ, který poslal cenově nejnižší nabídku. K vypracování návrhu kreseb a maleb řešení oken na schodišti byl osloven akademický malíř Emanuel Hrbek, Lichtágův kolega ze ŠUŘ, vedoucí ateliéru užité grafiky a dekorativní malby. Zasklení oken měla provést odborná firma Otmar Vačkař a spol., sklářský průmysl Brno. Zhotovení šesti železných vnitřních oken do schodiště bylo zadáno firmě „Ergon, družstevní dílny“ v Brně. Úhrnný náklad na zřzení pamětní desky a na úpravu oken a stěny měl činit asi 180 000 poválečných Kč. Profesorský sbor VŠZ dne 28. dubna 1948 návrh komise jednomyslně schválil a obrátil se na ministerstvo školství a osvěty (ministerstvo školství) s žádosti o úhradu nákladů, které ji akceptovalo. Protože však vyplatilo jako zálohu profesoru Lichtágovi na vypraconání návrhu desky o pět tisíc korun méně než bylo původně stanoveno, rozdíl uhradili profesoři z Korbony/Corbony, společné pokladnice profesorského sboru. Zatímco práce na úpravě oken pokračovaly a zmíněné firmy své závazky splnily, výroba pamětní desky se komplikovala. Národní hospodářství fungovalo v rámci pětiletého plánu a stále ještě v poválečném přídělovém systému, a proto v dubnu 1949 si muselo ministerstvo školství od ministerstva průmyslu vyžádat příděl 150 kg bronzu na odlitek pamětní desky pro VŠZ. Odlití desky měl provést ústav mechnické technologie profesora Františka Píška na brněnské technice. Mezitím probíhal sběr barevných kovů mezi studenty a zaměstnanci školy. Rektor prof Rudolf Trnka vydal v říjnu 1948 vyhlášku s výzvou ke sběru bronzu, mědi, cínu, zinku a mosazi na pořízení pamětní desky. Sbírka byla plánována na

jeden měsíc a kovy se odevzdávaly na vrátnici VŠZ u vrátného pana Ševčíka, kde se každý dárce zapsal do sběrného archu. Souhlas s přídělem kovu od ministerstva průmyslu však nepřicházel. Rektorát v březnu 1949 znovu urgoval svoji žádost s tím, že sádrový model desky i skulptury akad. sochaře prof. Lichtága byly již připraveny a odlití bylo dohodnuto s profesorem Píškem. Připomínal i časový limit prací, neboť deska měla být dokončena a zasazena do termínu oslav 30. výročí zřízení školy, které byly plánovány před prázdninami školního roku 1948/1949. Rektorát dále uvedl, že škola podnikla sbírku, kterou se podařilo získat před 20 kg kovu. Informoval o tom, že sbírka byla prodloužena, takže je naděje, že valná většina kovu bude opatřena svépomocí. Rektorát žádal, aby směl ústav prof. Píška použít nejen kovy ze sbírky, ale i další kovy, které měl po ruce a dodatečně by byly provedeny mezi vysokými školami potřebné kompenzace. Ministerstvo průmyslu však příděl bronzu zamítlo s odůvodněním, že příděl materiálu k danému účelu je zakázán. Nedalo souhlas ani k tomu, aby byla pamětní deska v ústavu profesora Píška odlita z kovů, které VŠZ mezi svými příslušníky zorganizovala. Doporučilo však, aby se VŠZ obrátila na firmu Závody umělecké kovovýroby, n.p. Praha, pro kterou bylo uvolněno menší množství kovů červené slitiny pro potřebu uměleckého kovolitectví. Odpadové kovy získané vlastním sběrem měla škola nabídnout některé sběrně odpadových surovin. Dokladem úspěšně zvládnutého zadání je třídílná pamětní deska z travertinu s bronzovou volnou plastikou ženy, držící vavřínovou ratolest v pravé a snop obilí v levé ruce. Vavřínová ratolest již ve starověkém Řecku byla užívána jako symbol cti, slávy a vítězství. Obilí představovalo v mytologii národů starověký smybol zrození a obnovy země. U paty ženské postavy je vyryto jméno Jan Lichtág. Po stranách pamětní desky byly na bronzových plátech provedeny pastické nápisy se jmény 33 umučených, zastřelených a zahynulých učitelů, absolventů a studentů s daty narození i daty a místa smrti. Každé schodišťové okno bylo vloženo do hliníkových lišt na mat leštěných. Lišty rozdělovaly okno na dvanáct polí, oddělených třemi vodorovnými a dvěma svislými sloupky. Okna byla vyplněná neprůhlednými barevnými skly do olova ozdobenými stylizovanými stuhami v barvách československé trikolóry a floristickými motivy. Skleněné tabule ještě rozdělovaly tři gravírované horizontální nápisy. Na okně nalevo od pamětní desky byl umístěn nápis VYSOKÁ ŠKOLA ZEMĚDĚLSKÁ ZŮSTANE VĚRNÁ a na druhém okně napravo od desky byl vložen nápis ČEST PAMÁTCE UMUČENÝCH A PADLÝCH HRDINŮ. Pamětní deska již sedmdesát let připomíná všem kolemjdoucím hrůzy 2. světové války a jména jejích obětí z řad vysokého učení zemědělského a lesnického v Brně, která nesmí být nikdy zapomenuta.

100 PŘÍBĚHŮ
49 PŘÍBĚH PAMĚTNÍ DESKA PADLÝM PŘÍSLUŠNÍKŮM ŠKOLY

